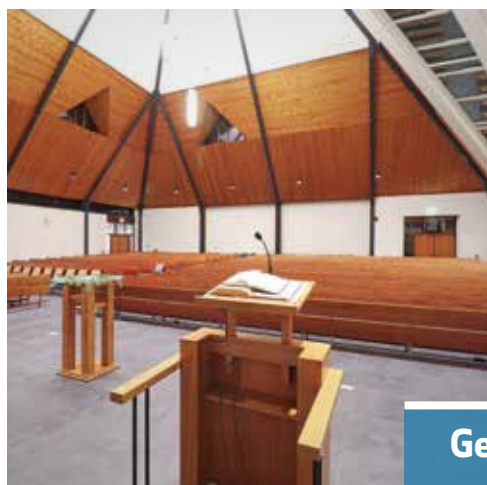

de SAAMBINDER

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Gereformeerde Gemeente Meliskerke

30/01/2020
jaargang 98

nr **18**

Op 1 mei 1960 overlijdt de oud-kosteres van de gemeente Meliskerke, Suzanna Olyslager-Verhage, in de leeftijd van 84 jaar. In De Saambinder van 12 mei 1960 wordt zij door ds. L. Rijksen herdacht: 'Eerst met haar moeder en later met haar nu reeds jaren overleden man, heeft zij bijna 60 jaar als dorpelwachster van de kerk te Meliskerke met de haar geschonken krachten en bekwaamheid, doch nog veel meer met de liefde van haar

gehele hart, de gemeente gediend. Hoe gaarne verzorgde zij ook Gods volk en knechten. Zeer veel predikanten hebben dikwijls in haar huis een gastvrij en liefderijk onderdak gevonden. Zoals wij vernamen, mocht zij in stille vrede heengaan uit al de moeite en tegenheden van het Mesech der ellende hier, om in te mogen komen daar, waar ze, verlost van alles wat hier belemmerde, nu volmaakt de Heere mag dienen in Zijn tempel dag en nacht'.

Die God is onze Zaligheid

Psalm 68: van David! Een Psalm, waarin op een rijke wijze vermeld wordt de heerlijkheid Gods in een lof- en danklied voor de verlossingen die de Heere gegeven heeft.

Geloofd zij de Heere; dag bij dag overlaadt Hij ons, die God is onze Zaligheid. Sela.

Psalm 68:20

David mag zien dat de Heere, niet David, de Overwinnaar is op Zijn vijanden en dat Hij op een duidelijke wijze Zijn kracht en majesteit betoont, zodat die vijanden veldvluchtig moesten wijken: 'God zal opstaan, Zijn vijanden zullen verstrooid worden, en Zijn haters zullen van Zijn aangezicht vlieden.'

Zo zingt David. Zo kòn hij zingen. Zo mòcht hij zingen. Zo wíldte hij zingen. Hij zag in de overwinning niet alleen de overwinning van zijn God en Heere, maar hij zag daarin ook nadrukkelijk de overwinning van hemzelf. Dat moet ons toch wel op een bijzondere wijze te denken geven. Want we kunnen er natuurlijk wel rijk van zingen: 'De HEER' zal opstaan tot den strijd; Hij zal Zijn haters...! Ja, maar wie zijn dat? Wie zijn nu die haters? Wie zijn nu die vijanden die verstrooid zullen worden?

En dan kunnen we dat natuurlijk weer heel algemeen benaderen en zeggen: dat zijn de vijanden van het volk van Israël. Maar benadert u dat nu eens wat persoonlijker. Wie zijn nu die vijanden? En dan wordt het héél scherp. Vlijmscherp! Want het is voor of tegen. Een neutraliteitspositie is ten enenmale uitgesloten. Het is uitgesloten dat u zegt: nou ja, ik weet het nog niet precies aan welke kant ik sta. Het is óf vriend óf vijand.

ds. J. Schipper,
Scherpenzeel

David mocht op dat moment aan de zijde van God staan. Maar als dat niet zo is, dan zijn we vijand van God, vijand van Zijn dienst. Ik zou zeggen, als die werkelijkheid op je afkomt, dan geloof ik dat ons harts-tochtelijk zingen wat wegebt. Want ben ik nu die vijand?

'God zal opstaan, Zijn vijanden zullen verstrooid worden, en Zijn haters zullen van Zijn aangezicht vlieden.'

En dan weten we het toch? Daar zijn we toch bij opgevoed? Dat we door die verschrikkelijke breuk in Adam vijanden van God zijn geworden. Dat we echt niet willen zoals God wil. Dat we het eigenlijk veel liever zelf doen. Op onze eigen manier, alles maar een beetje proberen in te vullen en daarbij ook keurig netjes willen leven. Natuurlijk! Maar het gaat er hier over of we kunnen bestaan voor God. Of we haters van God zijn, of dat we aan de kant van God mogen staan. Wie zijn we en wie behoren we te zijn?

Waarmaker

Deze Psalm is dus door David voortgebracht. En dat in verband met het opvoeren van de ark des verbonds naar Sion, waarschijnlijk nadat David de burcht Sion op de Jebusieten veroverd had. Dus is het eigenlijk een overwinningslied, waarin de Verbonds-Jehovah als de grote Overwinnaar bezongen wordt. Wat is het zichtbare teken van de overwinning en van Gods macht en ontferming over Zijn volk? Dat is de ark! Die ark was als een troon, waarop de Heere onder Zijn volk zetelde. Een teken ook dat Hij tegenwoordig was als Koning, Aanvoerder en Overwinnaar! O, wat is David verblijd. Na tijden van benauwdheid en tijden waarin hij het niet bekijken kon, is hij nu toch naar de belofte Gods koning geworden. Wat is David erachter gekomen dat de Heere een Waarmaker is van Zijn Woord. Hij zal niet laten varen de werken Zijner handen. Zo mag David zich verblijden in de Heere! Ach, volk des Heeren, met de Heere kom je nooit bedrogen uit. Vandaar deze Psalm. David is zo verblijd! De Heere deed hem de troon beklimmen. De kroon werd hem op het hoofd gedrukt. Hij had rust gekregen van zijn vijanden. De Jebusieten zijn over-

In dit nummer

4 Commentaar:
Geen deel dan in
dit leven wachten

6 Het
voorbeeldgebed [1]

20 Gezangen en
onze eredienst

- 2** Die God is onze Zaligheid
- 3** Leren op de school van Christus [5]
- 5** Een mens te Jeruzalem [6]
- 7** Kom voor de klas
- 8** Schepping, rentmeesterschap en duurzaamheid [1]
- 9** Verdwenen gemeente: Zoutelande [1]
- 10** 'Voor 15-jarige jongens was het een hartenzaak'
- 11** Hertaling Redelijke Godsdienst voltooid
- 12** Boekennieuws
- 13** Kerknieuws
- 13** Berichten
- 15** Kerkdiensten
- 19** Jeugdrubriek

Leren op de school van Christus [5]

Deel I Inleiding

Ralph Venning

wonnen. De stad Jeruzalem is nu de residentie. Daar heeft David zijn paleis. Maar hij is wel ten volle verblijd als ook de ark des Heeren in het midden is. Hij huppelde voor die ark! Die ark is een symbool van de tegenwoordigheid des Heeren. En nu kijkt hij terug op alles wat geschonken is: 'Geloofd zij de Heere; dag bij dag overlaadt Hij ons'.

Door U alleen

David blijft niet bij het uitwendige staan. Hij gaat ook niet zeggen: die weldaden maken nu mijn zaligheid uit. Nee, verre daarvandaan! Hij zegt: die God is onze Zaligheid. Het gaat om Hem! Als God een mens gaat bekeren, krijgt hij een betrekking op die God. Dan roepen ze niet direct: Hij is mijn Zaligheid. Nee, ze gaan leren dat ze rampzalig zijn in plaats van zalig. Hebt u het al geleerd? Een missend mens, een buitenstaander, een zondaar, maar met een levende betrekking vanwege de liefde in het hart uitgestort.

Zo iemand gaat wel proberen de zaligheid te verdienen. Die komt in het werkhuis terecht. En wat leren ze dan? Dat ze van en uit zichzelf niets kunnen verwezenlijken. De zonden vermenigvuldigen zich en de kloof tussen God en hun ziel wordt steeds groter. Ze raken uitgewerkt en ze staan van verre. Ze horen David zeggen: 'Die God is onze Zaligheid'. Wat kunnen ze dan innerlijk jaloers worden! Zijn er nog zulke jaloerse mensen vanuit een levend gemis? Maar die God van Zaligheid trekt met de Zijnen op Zijn tijd en wijze door. Hij gaat ze meer en meer leren dat ze voor Gods recht niet kunnen bestaan. En nu zal datzelfde recht gaan uitdrijven naar het bloed. Dat gaat niet in één keer. Maar wel zal die God Zich in Christus meer en meer gaan bekendmaken. Dan gaat het over die God Die van eeuwigheid vredesgedachten gekoesterd heeft. Opdat ze gaan leren: 't Is door U, door U alleen! En als Hij Zich dan door Woord en Geest in Christus gaat openbaren, dan weidt hun ziel met een verwonderend oog. O, dan wat te mogen zien van de zaligheid in die volkomen Zaligmaker. In Hem alleen wordt de ware rust gevonden. Dan kan David ook besluiten met Sela! Geloofd zij God!

ALGEMENE TOEPASSING

Nu ik in het algemeen heb aangegeven wat mijn bedoelingen zijn, zal ik eerst iets tegen allen zeggen en vervolgens iets tegen elk van de verschillende categorieën.

Tot allen:

a. Heb elkaar lief zonder iemand voor te trekken en zonder geveinsdheid, ja, heb elkaar vurig lief uit een rein hart (naar 1 Petr. 1:22). Maar heb niet lief de dingen van de wereld, de begeerten van het vlees, de lust van de ogen en de grootsheid van het leven (naar 1 Joh. 2:15, 16).

De apostel verplicht allen aan wie hij schrijft tot deze twee zaken, omdat hun zonden vergeven waren (2:12). Hij verplicht elk van hen volgens ieders bijzondere voorrechten: de vaders, omdat ze Hem Die vanaf het begin is, gekend hebben; de jongelingen, omdat ze sterk zijn en overwonnen hebben; en de kinderen, omdat ze de Vader gekend hebben. Laten we met het oog hierop elkaar liefhebben en niet de wereld.

b. Laat niemand zichzelf meten aan een ander of vergelijkingen maken, hetzij om zichzelf te verheffen, hetzij om zichzelf te kleinere. Sommige Korinthiërs (1 Kor. 4:6-8) hadden de neiging om opgeblazen te zijn, omdat ze meer bereikt hadden dan anderen, wat een slecht teken is. Hoewel ze grote gaven hadden, bezaten ze weinig genade. Ze waren zuigelingen.

Aan de andere kant zijn er soms arme zielen, en ik geloof dat die er ook onder de Korinthiërs waren, die de neiging hebben om zich te laten ontmoedigen wanneer ze zichzelf met anderen vergelijken. Als een dwerg naast een reus staat, een kort iemand naast een lang iemand, zoals David naast Goliath, dan lijkt hij niets te zijn. Maar toch is hij een mens, een compleet mens, ondanks het grote verschil tussen hen beiden. Veel arme zielen, wanneer ze zien dat anderen die veel later dan zij tot Christus kwamen, hen toch overtreffen in kennis, geloof, liefde en lijdzaamheid, zijn geneigd om te denken dat zij zelf geen heiligen zijn, omdat ze niet zo heilig zijn als zij.

c. Laat iedereen dankbaar zijn en God zegenen voor wat Hij u gedaan heeft, of het nu veel of weinig is. Zijn sommigen van u ceders van de Libanon, terwijl anderen slechts struiken zijn zoals de hysop tegen de muur, of zoals de lelies in de vallei? Zijn sommigen van u zoals Saul, steekt u met kop en schouders boven uw broeders uit? Bent u gekroond met grijze haren van wijsheid en gerechtigheid? Hebt u de boze overwonnen? Hebt u aan de boezem van de Vader gelegen? Geef God dan de eer, Die u die genade schonk.

Zijn er onder u die pas later toegetreden zijn, of die van lage of geringe statuur zijn? Bent u slechts zuigelingen in Christus? Veracht de dag van de kleine dingen niet.

(wordt vervolgd)

Uit: "Leren op de school van Christus", Ralph Venning (uitg. Brevier).

Geen deel dan in dit leven wachten

C.S.L. Janse,
Apeldoorn

Consumentisme is in deze tijd de belangrijkste concurrent van het christelijk geloof, zo was de conclusie van prof. Herman Paul (een kleinzoon van de onlangs overleden ds. H. Paul) bij zijn afscheid deze maand als bijzonder hoogleraar secularisatiestudies.

Consumentisme is de belangrijkste concurrent van het christelijk geloof.

Daar is inderdaad veel voor te zeggen. Een stijging van de welvaart betekent vaak dat mensen zich meer gaan richten op het hier en nu en minder betrokken zijn bij kerk en godsdienst. Van dat gevaar wist de psalmdichter ook al: 'Red mij van hen, die 't ruim genot der wereld voor hun heilgoed achten; geen deel dan in dit leven wachten en maken van de buik hun god' (Ps. 17:7, berijmd).

Nu moeten we ook weer niet denken dat een grote welvaart betekent dat vragen naar de zin van het leven helemaal niet meer aan de orde zijn. Maar de antwoorden die vanouds door de christelijke kerk op die vragen gegeven zijn, vinden veelal geen aansluiting bij het levensgevoel van de hedendaagse mens.

Alleszins godsdienstig

Verder moeten we ons bij beschouwingen over secularisatie realiseren dat godsdienstigheid op zich geen wezenlijke waarde heeft. De Atheners waren alleszins godsdienstig, maar Paulus voelde zich geroepen hen met klem te wijzen op de

ware dienst van God, omdat 'Hij een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen door een Man Die Hij daartoe geordineerd heeft' (Hand. 17:22-31).

Evenzo geldt in de wereld van het christendom dat daar veel godsdienst was en is die ver afwijkt van de Bijbelse leer zoals die in onze belijdenisgeschriften is vastgelegd. En daar waar die leer wel met de mond beleden wordt, is het altijd de grote vraag (een vraag die steeds gesteld moet worden) of de waarheid daarvan ook met het hart beleefd wordt. Dat zal alleen kunnen in de weg van de waarachtige bekering. In de meer welvarende landen van deze wereld loopt het christendom terug. Met name kerken die zich kenmerken door een oppervlakkig christendom gaan in West-Europa hard achteruit. In Nederland zien we dat bij de Rooms-Katholieke Kerk, de Protestantse Kerk in Nederland en de kleine vrijzinnige kerken. De ernst van de boodschap van zonde en genade, van oordeel en schuld wordt daar helaas veelal gemist. Wat dan overblijft, heeft weinig zeggingskracht voor mensen die het in

deze wereld aardig voor elkaar hebben. Voor hen hoeft het allemaal niet meer. Dat kun je je voorstellen.

Kerkgroei

In arme landen, met name in Afrika, is er duidelijk sprake van kerkgroei. Maar, bedenk wel, dat is veelal een christendom dat de toets van Gods Woord niet kan doorstaan. Een welvaartsevangelie, dat maatschappelijke vooruitgang belooft in ruil voor trouwe kerkgang en royale giften, vindt daar veel aanhang. Dat is eveneens een vorm van consumentisme. Verder zien we in onze tijd en in onze maatschappij dat mensen gemakkelijker van kerk veranderen dan vroeger. Men zoekt een open, eigentijdse gemeente, waar men zich thuis voelt, met een boeiende voorganger, een aansprekende liturgie en waar mensen niet veroordeeld worden om hun doen of laten. Kortom: een kerk die bij mij past. Ook dat sluit naadloos aan bij de huidige consumentencultuur. Of er wel sprake is van een voluit Bijbelse leer, is daarbij veel minder aan de orde.

Geld en goed

Maar hoe gaan wij om met de spanning tussen het genieten van de welvaart en de christelijke levenswandel? Ongetwijfeld zijn geld en goed altijd al belangrijke drijfveren geweest voor het menselijk handelen. En er moet natuurlijk ook geld verdiend worden. Mensen moeten kunnen voorzien in hun levensonderhoud en dat van hun gezin. Het huwelijksformulier spreekt daar ook over.

We hebben tegenwoordig veel meer te besteden dan vroeger. We wonen een stuk comfortabeler. Is dat verkeerd? Wie gewend is aan waterleiding zal niet terugverlangen naar de Bijbelse tijd dat vrouwen met een kruik op de schouder naar een bron of een riviertje moesten lopen om water te halen.

Maar in het najagen van geld en goed heeft een mens, en zeker een mens die de ware godsvreze mist, nooit genoeg. Dat is zonde tegen het tiende gebod: 'Gij zult niet begeren'. De voortdurend groeiende welvaart heeft de mensen niet meer tevreden gemaakt. De meesten willen altijd weer meer. Ten koste van zichzelf, soms met een burn-out als gevolg. Ten koste van hun gezin: man en vrouw met een volledige baan. Ten koste van het milieu.

'Gij kunt niet God dienen en de Mammon' (Matth. 6:24), zo heeft de Heere Jezus de schare voorgehouden. De vraag is of die fundamentele tegenstelling onder ons wel voldoende aandacht krijgt.

Een weersproken teken

‘En ook een zwaard zal door uws zelfs ziel gaan...’.

Lukas 2:35a

Simeons toespraak tot Maria is opeens zo anders van toon dan die van de woorden waarmee hij zojuist zijn vreugde had kenbaar gemaakt. Maria's Kind gaat voor scheiding zorgen, zal separatie teweeg brengen. Juist dít Kind.

J. van 't Hul,
Lieren

Had Simeon zijn kraambericht niet iets anders kunnen opstellen? Het had toch ook iets milder gekund! 'Simeon moest het Maria zo zeggen, opdat het haar zou strekken tot voorbereiding en tot troost en sterkte, als het zou geschieden' (Da Costa). Maria had deze woorden nodig, zegt Calvijn, 'opdat ze zich niet al te zeer over het gelukkig begin verheugen zou (gelijk men gewoonlijk doet), tevens ook opdat zij de hoop niet zou voeden dat Christus met eenparige toejuiching door het volk begroet zou worden, maar zich liever met onverwinnlijke heldenmoed wapenen zou tegen vijandschap'.

Een weersproken teken

Al deze woorden vallen zwaar in Maria's ziel. Maar Simeon is nog niet klaar met zijn toespraak. Uw Kind zal, zegt hij tegen de jonge moeder, gezet worden 'tot een teken dat weersproken zal worden'. Het Kind Jezus wordt dus gezet tot 'een teken', tot een teken dat weersproken zal worden, 'als een doelwit waarop ieder mikt en schiet' (kanttekeningen). Hem wacht dus tegenspraak en tegenstand. Omdat Hij niet aan ieders verwachting zal voldoen, wordt Hij miskend en verworpen. Israël wacht op een koning die het volk bevrijden zal van het juk van Rome, niet op iemand Die straks melaatsen reinigt en

hongerigen met goederen vervult. Geen mens zit te wachten op een Messias Die het verlorene zoekt en het weggedrevene wederbrengt. Maria's Kind is gezet tot een teken van de ontferming Gods, als een teken dat God niemands ondergang zoekt. Maar niemand wenst als een vijand met Hem verzoend te worden, en daarom zal Hij 'wedersproken' en verworpen worden, van de aarde worden afgestoten.

Een zwaard door de ziel

('En ook een zwaard zal door uws zelfs ziel gaan'), opdat de gedachten uit vele harten geopenbaard worden' (Luk. 2:35). Het Christuskind zal vijandschap oproepen, zegt Simeon. De één zal vallen om nooit meer op te staan, de ander zal opstaan om nooit weer te vallen. De vijandschap die dit Kind gaat oproepen, zal zó groot zijn dat Maria's hart in smart veranderen zal. Jaren later zal er een zwaard door haar ziel gaan, een zwaard dat haar moederhart doorsnijden zal. (Het staat tussen haakjes, dus dat is er, zeg maar, tussengezet). Het beeld verschuift, van het tempelplein naar Golgotha. Daar is een ruwhouten kruis opgericht. Daar ziet de moeder hoe haar Zoon, bij het lasteren van de schare, tussen rauwe moordenaren, als een vervloekte aan het kruishout hangt, ten

spot van snode smaders. Daar wordt haar Zoon met de moordenaren geteld. Maria staat erbij, als de vrouw der smarten, vol eerbied en van verre, met in haar hart alle woorden, ook die van Simeon, die ze had bewaard. Met smart had ze haar Kind gebaad. Nu hangt Hij aan het kruis, haar ten zegen. Ze verliest haar Kind, maar houdt haar Zaligmaker over. Ondertussen gaat er een zwaard door haar ziel, want ze is wel Zijn moeder. De moeder des Heeren houdt daar geen Kind meer over. Haar hart wordt dan uiteen gekleefd door dat vlijmscherpe zwaard, waar Simeon het over heeft.

Gedachten der harten

Dat alles moet gebeuren, zegt Simeon tot besluit, 'opdat de gedachten uit vele harten geopenbaard worden' (Luk. 2:35b). Onder de mensen zullen 'de gedachten uit veler harten' openbaar worden. Simeon versprekt zich niet. Heel bewust spreekt hij niet over het hoofd dat denkt, maar over het hart dat denkt. Want 'in het hart des mans zijn vele overleggingen' (Spr. 19:21a) en uit het hart zijn 'de uitgangen des levens' (Spr. 4:23b). De diepste roerselen van een mens liggen niet in zijn verstand, maar in het hart.

Maria's Kind gaat ervoor zorgen dat openbaar komt wat in de harten van de mensen leeft. Hijzelf is alwetend en kent van verre ieders gedachten, maar wat straks gaat gebeuren, reikt verder. De verborgen gedachten van het mensenhart zullen openbaar komen, in het volle daglicht worden gesteld. De mens zal tonen hoe hij is: onverschillig voor het heilige, stomp voor de waarheid en onvatbaar voor het ruimste Evangelie. Hij is van nature een vijand van God en een liefhebber van zichzelf.

De keerzijde is dat ook zij openbaar zullen komen die Zijn verschijning hebben liefgehad, die in dit Christuskind het leven hebben gevonden.

Meer heeft Simeon niet te zeggen, de mond gaat dicht. De ontmoeting met het levende Kind is voorbij. Simeon gaat naar huis, en straks mag hij heengaan in vrede, omdat zijn ogen de zaligheid hebben gezien.

(slot)

Tweeërlei aanleiding

De woorden van het 'Onze Vader' zijn misschien wel de bekendste uit de hele Bijbel. Wie kan ze niet uit het hoofd opzeggen? Maar verstaan we ze ook?

v. A.

... zonder Jezus. Er wordt veel gebeden, overal gebeden, mooi gebeden. Tenminste, dat vindt men zelf. Zelfzuchtig en farizees. Eigenlijk is het een heidense vertoning! Daartegenover gaat de Voorbidder wijzen op het belang van de stilte en de afzondering. Hij wijst op Zijn Vader, Die in het verborgen is en ziet (vers 6). Dán spreekt Hij de eerste keer het voorbeeldgebed uit. Een waarschuwende aanleiding tot gebedsonderwijs!

De tweede aanleiding

De tweede aanleiding tot het geven van deze gebedswoorden staat in Lukas 11:1. 'En het geschiedde toen Hij in een zekere plaats was biddende, als Hij ophield, dat een van Zijn discipelen tot Hem zeide: Heere, leer ons bidden...'. De plaats waar dit gebeurt, doet er volgens Lukas niet toe, de naam van de vraagsteller ook niet. Ergens heeft iemand Jezus horen bidden. Als we weten wat dat is, de Voorbidder horen bidden, zullen wij deze vraag ook gaan stellen. Wanneer je Jezus hebt horen bidden, zoals in Johannes 17, dan is het gedaan met onze vormelijke en farizeese gebeden, met onze gebeden zonder hart en ziel, waarvoor we heimelijk nog heel wat schrijven.

Op weg naar Jeruzalem zijn de gebedswoorden van het 'Onze Vader' voor de tweede keer voorgesproken. Zelfs met de aansporing: 'Wanneer gij bidt, zo zegt...'. Een voorbeeldgebed voor mensen die niet weten te bidden gelijk het behoort, die zo kinderlijk verlegen zijn dat zelfs de wóórden worden voorgezegt: Hoe moet ik de Heere aanspreken, hoe moet ik mijn gebed beginnen? Wat moet ik als eerste vragen, en wat daarna? Wat is de grond waarom er verhooring zal plaatshebben? Daarbij weten we ons geheel afhankelijk van de Geest van Christus om de zaken van deze woorden te mogen verstaan. Vandaar de voortdurende vraag: 'Heere, leert U me bidden, want ik kan het niet'. Een vertroostende aanleiding tot het gebed van de Voorspreker. Vindt u niet?

Het gedachteloos uitspreken, dat gaat nog wel. Maar de zaken die ermee bedoeld worden bevindelijk verstaan, dat is wat anders. Bevindelijk verstaan zoals ons Troostboek ons daarin onderwijst in Zondag 45-52. Want dát wordt uiteindelijk bedoeld met dit voorbeeldgebed, dat we op weg naar de biddag samen willen overdenken.

De bedoeling van dit voorbeeldgebed is: 'Richt al uw gebeden naar dit formulier. Niet dat wij aan deze woorden alleen of altijd zouden gebonden zijn, want in voorvallende noden is het ook geoorloofd enige beden verder uit te breiden, en ook met andere woorden uit te drukken (kanttekening 11 bij Matthéüs 6). Maar de richtlijn van de Zaligmaker blijft het uitgangspunt. Zo lezen we dit ook bij onze vaderen in kanttekening 1 bij Lukas 11: 'Een voorschrift des gebeds, hetwelk wij mogen gebruiken en naar hetwelk wij onze gebeden mogen richten'.

Tweemaal vinden we dit gebed in de Heilige Schrift: in Matthéüs 6 en Lukas 11. Blijkbaar was/is het nodig om vaker hetzelfde gebedsonderwijs te krijgen. De aanleiding ertoe was verschillend. Daarvan willen we eerst kennismaken.

De eerste aanleiding

De eerste keer dat deze woorden ons in de meest complete vorm overgeleverd zijn, is in Matthéüs 6: 9-13. Ze staan daar in de Bergrede, dus in Matthéüs 5-7. Drie hoofdstukken lang geeft de Zaligmaker

onderwijs over het Koninkrijk der hemelen. Het is aan het begin van Zijn openbare, ambtelijke bediening. Ergens op een berg in Galiléa onderwijst Hij zittend (Matth. 5:1), omringd door Zijn discipelen als eerste toehoorders; ook ten aanhore van de schare.

De aanleiding tot het gebedsonderwijs was eigenlijk triest. We lezen dat in de voorafgaande verzen in Matthéüs 6:5-8. Er werd echt wel gebeden. Tenminste, dat vond men zelf. De vraag of Hij bidden wilde leren, werd niet gesteld. Blijkbaar vroeg niemand daar om... Om te bidden hadden ze Jezus blijkbaar niet nodig. Dachten ze toen ook al dat ze zonder Jezus aardig bidden konden?

Het blijkt in het persoonlijk gebed te gaan om het eigen 'ik' en om de mensen. Ze houden zich aan vaste gebedsvormen. Men is vrijmoedig. Waar men ook is, thuis, zelfs op straat of in de synagoge, er wordt consequent gebeden. Maar het besef ontbreekt dat we in het gebed naderen tot de Alwetende. Het gebed is verworden tot een soort toneelspel. Woorden genoeg! Daarom waarschuwt de Zaligmaker zo tegen 'geveinsdheid', die nergens zo op de loer ligt als in het tere van ons gebed. Dan hebben we genoeg aan de vorm, vinden we het belangrijk dat de mensen het horen en zien, zijn we er druk mee wat de mensen ervan vinden. De mensen, steeds maar de mensen... Maar waar is het levende besef tot Wie we naderen? Wat vindt Hij ervan? Er wordt dus gebeden, zonder God en

Kom voor de klas

Wergroep Onderwijs van het deputaatschap KGJO

In de afgelopen maanden heeft het onderwijs flink van zich laten horen. Protesten op verschillende plaatsen gingen hier en daar gepaard met stakingen in het onderwijs. Zo'n baan in het onderwijs moet wel loodzwaar, onderbetaald en weinig interessant zijn. Maar, het is echt anders.

Een leraar werkt mee aan de toekomst van jongeren.

‘**L**eer den jongen de eerste beginselen naar den eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken’ (Spr. 22:6). De Bijbelse oproep om kinderen te onderwijzen, wordt in deze tekst uit Spreuken treffend verwoord. We mogen kinderen onderwijzen, passend bij hun niveau. Onderwijzen met het oog op de toekomst, zodat ze hun weg door het leven weten te vinden, zonder af te wijken van de waarheid van Gods Woord. De kanttekening bij deze tekst geeft aan dat er voornamelijk bedoeld wordt het onderwijs tot zaligheid van de ziel, maar ook dat kinderen enige wetenschap voor hun leven zouden leren. Is het onderwijs weinig interessant, zoals wordt beweerd? Nee, het is echt anders! Hoe betekenisvol is het beroep van leraar. Het is prachtig om met liefde voor het kind te werken aan de ontwikkeling van jonge mensen, om aan hen de Bijbelse boodschap door te geven. Een leraar werkt mee

aan de toekomst van kinderen, van jongeren. Als een jongere de betrokkenheid van een docent ervaart, zal hij zo iemand zich zijn leven lang herinneren als voorbeeld, als identificatiefiguur. Zou u, zou jij dat niet willen zijn?

Tekort aan leraren

Hoe mooi we deze pracht baan ook voorstellen, het blijkt dat er te weinig jongens, meisjes, mannen en vrouwen voor het onderwijs kiezen.

In onze huidige maatschappij heeft een functie in het onderwijs een ander aanzien dan jaren geleden. Het is inderdaad een baan waarin hard gewerkt moet worden. (Maar er wordt in meer sectoren hard gewerkt). De zwaarte van een functie in het onderwijs zit vooral in de vele persoonlijke contacten, waardoor hoofd, hart en handen vele uren van de dag ‘aan’ moeten staan. Is dat erg? Nee. Het is wel erg als ouders, overheid en maatschappij veel van

een docent verwachten zonder dat daar de juiste waardering tegenover staat. In de afgelopen paar jaar is er hard gewerkt aan meer financiële waardering voor een baan in het onderwijs. Waar leraren echter misschien nog meer op zitten te wachten, is waardering voor hun inzet, om kinderen en jongeren op weg naar hun toekomst te helpen.

Uitdaging aangaan

Is een functie in het onderwijs een zware baan? Dat wordt mede bepaald door de houding van ouders, overheid en maatschappij. Is het een mooie baan? Zeker! Is het ook een mooie baan voor mannen? Jazeker. Wie geeft als begin-twintiger nu leiding aan een groep van 20 tot 30 personen? Een leraar. Daarom, jongemannen, ga de uitdaging aan en wees in dit opzicht van betekenis.

Het reformatisch onderwijs heeft behoefte aan mannen en vrouwen die vorm willen geven aan Spreuken 22:6. Die mensen hebben we echt nodig, zodat ouders hun doopbelofte waar kunnen maken. In de derde vraag van het doopformulier wordt gevraagd om de kinderen ‘in de voorzeide leer naar uw vermogen te onderwijzen, te doen en te helpen onderwijzen’. Daarom is het zo nodig dat er voldoende leraren worden opgeleid om kinderen te onderwijzen in de christelijke leer.

Gezamenlijke campagne

In een gezamenlijke campagne geven het reformatisch basis- en voortgezet onderwijs informatie over een opleiding en over werk in het onderwijs. Kijk op de website www.endanbenjeleraar.nl, en ontdek of een baan in het onderwijs mogelijk iets voor u of voor jou is. Probeer het in de praktijk eens een uurtje uit en schrijf je op deze website in voor een ‘uurtjevoordeelklas’.

Misschien voelt u zich aangesproken en wilt u als zij-instromer aan de slag. Misschien doe jij dit jaar examen in het havo of vwo. Wilt u, wil jij van betekenis zijn voor dat ene kind, voor die groep leerlingen en voor onze samenleving? Kies dan voor het onderwijs!

Wergroep Onderwijs van het deputaatschap KGJO, in samenwerking met ‘Stichting Meer personeel in het onderwijs’, bestaande uit een werkgroep en bestuur, gesteund door scholen en onderwijsorganisaties, zoals VGS, Driestar hogeschool, KOC en RMU. Reacties naar: p.kieviet@versluissschool.nl

Aanmerk de wonderen Gods

Er is wellicht geen onderwerp waarover zoveel wordt geschreven als het klimaat. Op vele manieren komen berichten tot ons over klimaatverandering, klimaatbeleid en duurzaamheid. Moet De Saambinder daar ook nog aandacht aan besteden?

M.W. Pos,
Benthuizen

Waarom moeten wij, reformatische christenen, ons bekommeren om het milieu? Is dat onze aandacht wel waard? Zouden we ons niet meer bezig moeten houden met geestelijker zaken? Nou, daar valt best wat over te zeggen. Het is zeker onze aandacht waard. Als er iets met de schepping aan de hand lijkt te zijn, moeten we opmerkzaam zijn. Niet om ons te verliezen in CO₂-berekeningen of om tot op de komma nauwkeurig de wereldtemperatuur te willen regelen, maar wel omdat de schepping ons (als het goed is) aan het hart gaat. Daar zijn heel wat redenen voor. Laten we bij het begin beginnen. Of anders gezegd, beginnen bij 'in den beginne'. Want toen schiep God de hemel en de aarde. Dat is het eerste, de schepping. Dan zien we de taak van de mens. Vervolgens de val van de mens. En dan de taak van de gevallen mens. Vanuit deze vier invalshoeken hopen we in enkele artikelen na te denken over de schepping, over rentmeesterschap, duurzaamheid en klimaat.

Schepping van de wereld

Wij lezen in Genesis 1 dat God de hemel en de aarde schiep, 'en het was zeer goed'. In zes dagen werd alles geschapen wat we in de natuur mogen bewonderen: 'vee en

kruiwend en wild gedierte der aarde, naar zijn aard' (Gen. 2:24b).

We lezen in de Nederlandse Geloofsbelijdenis iets heel moois over de schepping. In artikel 12 staat dat God alle schepselen heeft geschapen, en 'dat Hij ze alle onderhoudt en regeert naar Zijn eeuwige voorzienigheid en door Zijn oneindige kracht, om de mens te dienen, opdat de mens zijn God diene'.

Arnoldus Rotterdam merkt hierbij op dat God alles geschapen heeft ten goede van de mens en tot heerlijkheid van Zijn Naam. Wij moeten volgens Rotterdam aan drie dingen denken als we de schepping zien. Hij zegt:

1. Dat wij schuldig zijn om ons in de beschouwing van Gods werken te verlustigen. Wij moeten ons dus blijvend verwonderen en verbazen, vol zijn van eerbied en ontzag voor alles wat God gemaakt heeft. Job 37:14: 'Neem dit, o Job, ter ore; sta en aanmerk de wonderen Gods'. Psalm 104:24: 'Hoe groot zijn Uw werken, o Heere! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van uw goederen'.
2. Dat wij al de schepselen moeten aanmerken als leermeesters. Want er is geen schepsel, hoe gering ook, of men kan er iets van leren. In Psalm 147 klinkt

ons de raaf toe als voorbeeld om te roepen tot God, de kermende duif uit Ezechiël 7, de os en ezel uit Jesaja 1, en de dieren die we vinden in Spreuken 30, bijvoorbeeld hoe het machteloos konijn zijn toevlucht neemt tot de steenrotten, zo moeten wij ook de toevlucht leren nemen tot de Rotssteen der eeuwigheid.

3. Dat wij de geschapen dingen moeten aanmerken als voorbeelden van het genadewerk, 'en ons alzo van de wonderwerken van de eerste schepping verheffen tot de overdenking van de genadewonderen in de tweede schepping'. Wanneer we de damp zien opkomen uit sloten en rivieren, en we zien de zon die de damp en mist weer doet verdwijnen, dan is dat een beeld van hoe in het leven van Gods kinderen de Geest Gods hun oog verlicht en de nevels op doet klaren.

Zo moeten wij de schepping bezien, met deze drie oogmerken. Wat heeft de natuur ons in dat opzicht veel te leren. Zo kunnen we denken aan de eerste vraag en het antwoord uit het boekje van Hellenbroek. En de Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt: wat is deze wereld 'als een schoon boek, in hetwelk alle schepselen, grote en kleine, gelijk als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, als de apostel Paulus zegt, Rom. 1:20; welke dingen alle genoegzaam zijn om de mensen te overtuigen, en hun alle onschuld te benemen'.

Kortom, wij hebben genoeg reden om opmerkzaam te zien hoe het met de schepping toegaat. Dat laten Schrift en belijdenis ons helder zien.

*Laat al d' aard' Hem vrezen,
Die als 't Opperwezen,
't Al heeft voortgebracht.
Laat de wereld schrikken,
Laat z' all' ogenblikken,
Sidd'ren voor Zijn macht.*

(wordt vervolgd)

Verdwenen gemeente: Zoutelande [1]

L. Vogelaar,
Scherpenzeel

De kerkbanken van Zoutelande kwamen uit zee. Het ontstaan van de gemeente had ook alles met de zee te maken: doordat Walcheren gedeeltelijk onder water stond, was de kerkgang in Meliskerke onmogelijk geworden. Een halve eeuw was er een Gereformeerde Gemeente in Zoutelande. Toen werd ze met de moedergemeente herenigd.

Op de hoek Timmermansstraat-Nieuwstraat in Zoutelande wijst oud-diaken W. de Wolf op een blok van zes huizen: 'Daar stond onze kerk.' Uit zijn portefeuille diept hij een foto op. 'Het was een verbouwde boerschuur. De mestvaalt erachter was met puin volgestort; dat werd de parkeerplaats. De wagenschuur werd fietsenstalling. We verzamelden daar oud papier; daar ben ik 25 jaar bij betrokken geweest.' De Wolf stapt de Timmermansstraat in, waar hij 68 jaar woonde. 'Aan het eind, tegen de duinen, stond in de 19^e eeuw de boerderij waar oefenaar W. Pleijte woonde. Hij sprak in zijn schuur. In het huisje tegenover onze kerk woonde zijn kleinzoon, ook een Willem Pleijte. Hij kerkte met zijn vrouw bij ons. Zij kon niet lezen of schrijven, maar ze kon wel vertellen wat de Heere aan haar ziel gedaan had. Iets verderop woonden opa en oma De Wolf, nog weer verder woonden wij. Mijn vader was een van de eerste twee ouderlingen van de Gereformeerde Gemeente in Zoutelande. De kerk was voor ons dus dichtbij. De meeste leden woonden in het dorp, maar er woonden ook gezinnen in Biggekerke en Sint Janskerke, of halverwege tussen Westkapelle en Zoutelande.' De Wolf loopt de Nieuwstraat een eindje af en wijst naar nummer 5: 'Daar woonde de andere ouderling, burgemeester D. Kodde. Hij liet dit huis bouwen. Voordien woonde hij op zijn boerderij daar pal achter, aan de rand van het dorp.' Kodde was hier 38 jaar burgemeester. Zeven jaar zat hij voor de SGP in de Tweede Kamer. In de Gereformeerde Gemeenten

werd hij scriba van de classis, de Particuliere en de Generale Synode, en hij had nog tal van functies meer. In Zoutelande is de D. Koddelaan naar hem genoemd.

Lopend naar Meliskerke

Uit de diensten van oefenaar Pleijte was geen gemeente gegroeid. Zoutelande had lange tijd alleen een Hervormde Kerk. Uit onvrede met de prediking kon vader K. de Wolf daar de belijdenisvragen niet

beantwoorden. Hij ging over naar de Gereformeerde Gemeente in Meliskerke. 'Waar nu het Oranjeplein is, was toen het kerkenpaadje', zegt zijn zoon. 'Daar liepen we elke zondag driemaal naar Meliskerke, 3 kilometer verderop. Ook andere leden van onze gemeente liepen daar, en de mensen van de Gereformeerde Kerk ook. We gingen wel in ons eigen dorp naar school. Het bestuur van de School met den Bijbel in Zoutelande benoemde bewust ook een onderwijzer uit de Gereformeerde Gemeenten: eerst J. van Vulpen, later P.L. den Hollander.'

Inundatie

K. de Wolf werd in de Gereformeerde Gemeente van Meliskerke diaken en later ouderling. Ook burgemeester Kodde werd tot het ambt geroepen. Toen Walcheren in het laatste oorlogsjaar gedeeltelijk onder water kwam te staan, werd de voettocht naar Meliskerke onmogelijk. Kodde en De Wolf besloten in Zoutelande leediensten te gaan houden. Dat gebeurde vanaf 22 oktober 1944 in de School met den Bijbel aan de Smidsstraat. 'We schoven de banken aan de kant en zetten rijen stoelen neer. Later hielden we kerk in een kantine die door de Duitsers was gebruikt.'

Zelfstandige gemeente

Na de oorlog bleven de Zoutelandenaren dienst houden, nu als afdeling van Meliskerke. De classis Middelburg gaf op 8 juli 1946 toestemming tot instituering. Classisscriba H. Cijssouw noteerde: 'De toestand is in Meliskerke zo, dat zonder verbouwing der kerk er geen plaats meer is voor de leden uit Zoutelande. Ook is de afdeling te Zoutelande zodanig tot ontwikkeling gekomen, dat steeds meer het streven naar zelfstandigheid zich gaat openbaren, hetwelk de aldaar wonende leden ook begeren. De band die hen nog aan Meliskerke bindt, wordt hierdoor ook losser. Het aantal belijdende leden en doopleden te Zoutelande ligt al ver boven de honderd tezamen, zodat ook dit geen beletsel hoeft te zijn om het verzoek toe te staan, alsmede ook wat de financiële draagkracht betreft.' Een week later werd reeds een kerkenraad gekozen: de ouderlingen D. Kodde en K. de Wolf en de diakenen P. Jacobse en W. Lievense. Toen ds. A. van Stuijvenberg hen op 9 augustus bevestigde, was de instituering een feit. Diaken Lievense - kleinzoon van oefenaar Pleijte - was ook koster.

(wordt vervolgd)

‘Voor 15-jarige jongens was het een hartenzaak’

W. de Jongste,
Gouda

‘Het allerbelangrijkste én het geheim van het kunnen aangaan van de confrontatie met de wereld is, de wijze waarop Daniël en zijn vrienden de confrontatie konden aangaan. Er staat geschreven dat Daniël zich voornam ‘in zijn hart’, dus vanuit een ander hart, een nieuw hart. Dat is wat we nodig hebben, een ander hart’.

tatie aan te gaan. Ds. Huijser: ‘Er is verschil tussen de confrontatie uit de weg gaan en de confrontatie te zoeken. Daar waar de Naam van God en Zijn eer in het geding zijn, mogen we niet zwijgen. Is bidden met open vensters provocatie? Nee, het was belijden. Ik wil je vragen: durven we de confrontatie nog aan te gaan in de hoop en verwachting dat de Heere uitkomst geeft?’

Tijdens de plenaire discussie kwam de stelling voorbij: ‘De gevaren binnen de christelijke wereld zelf zijn groter dan de bedreigingen van buitenaf’. Een van de aanwezigen vertelde dat hij stage loopt op een reformatorische basisschool, maar daar soms een on-Bijbelse voorstelling van geloofszaken ervaart.

Ds. Huijser: ‘Ook op onze synode spraken we over dit verschijnsel. Er is sprake van verwarring binnen de zuil en binnen de kring van eigen kerken en scholen. Ik zie de zegen van het reformatisch onderwijs, maar er zijn oorzaken waarom we ons zorgen maken. We hebben de vinger bij het Woord te leggen’.

Kritische vragen

‘Wat is de verantwoordelijkheid van de kerk en van een student als deze laatste de connectie met de kerk dreigt te verliezen?’ zo vroeg een student. Ds. Huijser: ‘De kerk moet zich realiseren dat iedere kritische jongerenvraag nog geen onheilige aanval is. Een antwoord als: ‘Als God je bekeert, worden al dat soort vragen opgelost’, zei een jongere. Aan de andere kant lijkt het er soms op dat je pas meetelt als je als student ook kritisch staat tegenover je eigen kerk. Van beide kanten is er dan eerlijke reflectie op eigen handelen nodig’.

Persoonlijk

Ds. Huijser verbond er een persoonlijke noot aan toe: ‘Ik was als tiener in eigen waarneming een lieve en vrome jongen die van ‘a naar beter’ ging. Totdat er een predikant in onze gemeente kwam die preekte over ‘Tenzij uw gerechtigheid overvloediger is dan die van de Schriftgeleerden...’. Alles werd me ontnomen en ik zat met gebalde vuisten onder de prediking. Totdat de Heere ging ontdekken. Toen bleef er van mijn vroomheid niets meer over, brak de Heere alle tegenstand en kwam er plaats voor de bediening van Christus. Een van de allerliefste teksten in de Bijbel is voor mij dan ook de tekst dat Christus te Zijner tijd voor de goddelozen gestorven is. Als ik het over deze dingen mag hebben op de preekstoel, ben ik in mijn element’.

Dat zei ds. A.T Huijser op vrijdag 17 februari voor zo’n 180 studerenden tijdens de winterconferentie van de studerenden van de Gereformeerde Gemeenten. De Sliedrechtse predikant schetste vier omgangsmogelijkheden met de seculiere wereld: isolatie, assimilatie, fragmentatie of confrontatie. ‘Isolatie gebeurt uit angst. Het is goed je af te vragen waar die angst vandaan komt. De oorsprong van assimilatie is ten diepste ook angst: meebewegen als ik maar niet opval. Wie fragmenteert, maakt een wereld van de zondag en een wereld van doordeweeks. De setting van het moment bepaalt de keuze. Echter, de onderdompeling in de wereld van doordeweeks zorgt ervoor dat er geen aansluiting meer kan zijn met de wereld van de zondag. Dat zal in het ergste

geval leiden tot het: Adieu God!’ aldus ds. Huijser.

Volgens de predikant konden de vier 15-jarige jongens in Babel niet isoleren, assimileren of fragmenteren. ‘Hun confrontatie was een hartenzaak, hoewel ze werden gedwongen om Babels te eten, te heten en te weten. Waar moet jij het van hebben? Van een leeg testament van je ouders met een set regels zonder hart? Van een sprekend geweten? Of ligt er door genade iets anders in het hart, waardoor je in beginsel gestorven bent aan de wereld?’

Provocatie

De predikant vroeg zich af of Daniël er wel voor had moeten kiezen om met open ramen het gebed te doen. Hij ging in op de vraag of het goed is constant de confron-

Hertaling Redelijke Godsdienst voltooid

De bekende nadere reformator Wilhelmus à Brakel (1635-1711) liet in het jaar 1700 zijn hoofdwerk, de "Redelijke Godsdienst", verschijnen. Vele herdrukken zijn sindsdien gevolgd.

ds. J. Schipper,
Scherpenzeel

Vooral in de rechterflank van de gereformeerde gezindte is dit boek een standaardwerk geworden, ook al is er in de loop der tijd op diverse onderdelen (al of niet terecht) kritiek geleverd. Het blijft echter een belangrijk dogmatisch werk met een bevindelijke inslag.

Openbaring

We zijn dan ook verblijd met de degelijke hertaling, die door Jasper J. Stam uit Kampen is uitgevoerd. Stam heeft er ruim vijf jaar over gedaan. Het derde en laatste deel is onlangs bij uitgeverij De Banier verschenen. De eventuele taalbarrière is voor de (jonge) lezer nu in ieder geval weggenomen. Ook heeft de hertaler in voetnoten verklarende aantekeningen verwerkt. De stijl van Á Brakel is zo veel mogelijk gehandhaafd.

Aanvankelijk was het niet de bedoeling dit derde deel te hertalen. Dat heeft te maken met de uitleg van 'vader Brakel' van de Open-

baring van Johannes. Hoewel daarin zeer beharigenswaardige verklaringen staan, vinden veel theologen Brakels exegese hier en daar op z'n minst dubieus. Ook zou er niet veel behoefte zijn aan een hertaling van dit deel. De uitgever is echter van zijn oorspronkelijke voornemen teruggekomen, nadat van diverse kanten erop aangedrongen was om geen 'amputatie' toe te passen. Brakel zelf heeft zijn werk destijds als één geheel willen presenteren. Het ene deel kan niet zonder het andere. Welnu, we hebben dus nu toch weer een complete Brakel.

Genadeverbond

In het eerste deel van de "Redelijke Godsdienst" heeft de auteur geschreven over het genadeverbond als geschenk van God en in het tweede deel over de wijze waarop de gelovigen uit dat genadeverbond leven. In het derde deel behandelt hij de verschillende gestalten die dit genadeverbond heeft gehad in de loop der eeuwen. Zo valt dit derde deel weer in drie

delen uiteen: het genadeverbond onder het Oude Testament, het genadeverbond onder het Nieuwe Testament en het genadeverbond in de na-Bijbelse tijd. En in dit laatste gedeelte valt de verklaring van de Openbaring van Johannes, hetgeen Á Brakel beschouwt als een chronologische weergave van alle toekomstige gebeurtenissen. Daarbij is hij soms zeer stellig in het leggen van verbindingen tussen de visioenen van Johannes en de loop van de geschiedenis.

De kanttekeningen op de Statenvertaling zijn bij het boek Openbaring voorzichtiger en noemen vaak ook diverse mogelijkheden.

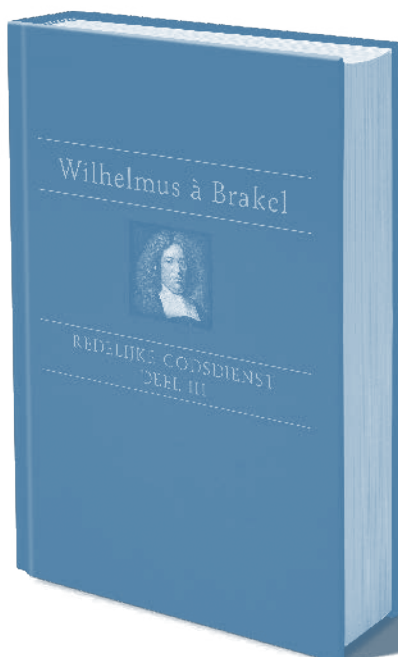
Bloeitijd

Voor Á Brakel is er één grote vijand van de Kerk: de paus! Overigens gebeurde het in zijn tijd vaak dat men de antichrist aan de paus gelijkstelde, maar Wilhelmus gaat nog iets verder. Ook het beest uit de zee en het beest uit de aarde en de hoer van Babylon ziet hij als verschijningsvormen van de paus.

Verder verwacht Á Brakel, voorafgaande aan Christus' wederkomst, een duizendjarige bloeitijd voor de Kerk. Zal dat zo'n rijk gezegende tijd zijn dat de aarde als vanzelf overvloed zal voortbrengen en dat alle mensen rijk zijn? We laten ten slotte Á Brakel zelf nog aan het woord (in de hertaling):

'Mensen die denken aan aardse macht en natuurlijke schoonheid, zouden zich bedrogen voelen als ze die tijd beleefden. Wie echter met een door de Geest geleid hart en oog kijkt, zal het heerlijke van die tijd inzien. Denk eens aan de bekering van de Joden, de toetreding van vele heidenen tot de Kerk, de uitgestrektheid van Jezus' koninkrijk op aarde, de rijke werking van de Heilige Geest, de rechtvaardige regering door de overheden, de vele natuurlijke zegeningen, de merkbare tegenwoordigheid van God in de Kerk, de zegen en blijdschap die Hij schenkt, alsook de grote mate aan kennis, liefde, vrede en heiligheid die daar aanwezig is! Sta ook eens stil bij de vrijheid die de Kerk dan heeft, omdat ze een eigen regering voert en niet meer te lijden heeft onder inmenging van buitenaf! Wie dit alles met een geestelijk gezind hart op zich laat inwerken, zal ernaar verlangen met alles wat in hem is. O, wanneer zal die tijd aanbreken!'

N.a.v. Wilhelmus à Brakel, "Redelijke Godsdienst", deel III, hertaald door Jasper J. Stam MA; uitg. De Banier, 472 pag., € 49,95.

Boekennieuws

"Vrees niet, geloof alleen – dagboek over het geloof", Maarten Luther (bewerking H.C. van Woerden); uitg. Den Hertog, Houten; € 19,90.

Vrees niet, geloof alleen – dagboek over het geloof

Lutherkenner H.C. van Woerden bewerkte gedeelten uit niet eerder in het Nederlands uitgegeven preken van Luther tot een dagboek. Het zijn citaten uit de "Weimarer Ausgabe" van "Dr. Martin Luthers Sämmtliche Schriften". Van Woerden doet een opmerkelijke uitspraak in zijn Voorwoord: 'God had eerst Luther lief en daarna had Luther God lief'. Dat is een belangrijk uitgangspunt. Ik benoem enkele thema's, naast het hoofdthema van het geloof, die duidelijk naar voren komen in dit dagboek. Ten eerste het scherpe onderscheid tussen wet en Evangelie: de wet veroordeelt, het Evangelie geneest (15-25 jan.) Daarbij de noodzaak van de overtuiging van zonde, om te weten dat we niet door de wet gerechtvaardigd kunnen worden (18 jan.) Ook de weg waarin de Heere Zijn Evangelie in het hart verheerlijkt: in de beleving van onze geestelijke armoede (24 jan.; 6, 7 sept.) En dat de Heilige Geest dat doet door Christus aan het hart te openbaren (29, 30 maart), en ook door van Hem te getuigen (1-3 juni). De beproeving van het geloof door lijden en kruis komt helder naar voren (25, 26 juli). De aard van de heiligmaking wordt beschreven als een weg van achteruitgang in zichzelf (26, 27 juni), maar ook de jubel op Gods liefde wordt vernomen, vanuit de bekende tekst Johannes

3:16 (5-13 okt.) Graag zou ik veel citaten weergeven om te laten proeven op welke bloemrijke en pure wijze deze Goddelijke zaken worden verwoord. Slechts één citaat over het geloof: 'Waar lijden en kruis worden gevonden, daar alleen kan het Evangelie zijn kracht bewijzen en ons oefenen in het geloof. Het is het Woord des levens, daarom moet het zijn kracht uitoefenen in het sterven. Als er geen sterven en dood is, dan kan het niets doen'.

Wilt u Luther leren kennen vanuit de inhoud van zijn prediking, wilt u het goud van de Reformatie zien schitteren? Hanteer dan eens dit dagboek voor uw dagopening of dagsluiting. Daar krijgt u geen spijt van.

A. Jobse, Dordrecht

"De Christinnereis" (met kanttekeningen), John Bunyan; vertaald en ingeleid door prof. dr. A. Baars; uitg. De Banier; 377 pag.; € 26,95.

De Christinnereis (met kanttekeningen)

Opnieuw verscheen er een vertaling van de hand van prof. dr. A. Baars van een zogenoemd klassiek puriteins werk. Het is zeer te waarderen dat de emeritus-hoogleraar zijn tijd hieraan wil besteden. In deze uitgave is "De Christinnereis" opnieuw vertaald en voorzien van oorspronkelijke kanttekeningen. In voetnoten licht de schrijver historische en theologische bijzonderheden toe. Zijn inleiding maakt duidelijk waarom Bunyan dit boek schreef. Het is bedoeld om "De Christenreis" te verduidelijken en aan te vullen. Dr. Baars maakt dit duidelijk aan de hand van een aantal thema's, zoals de kerk, het ambt en de plaats van de vrouw. De inleiding biedt een leerzame dwarsdoorsnede. Het is bijvoorbeeld mooi om te lezen hoe dr. Baars aandacht geeft aan het onderscheid en de overeenkomst in geestelijke leiding. Zo was er bij Christinne aan het begin van de weg 'veel duidelijker sprake van Gods nodiging en van Zijn bemoedigingen dan bij haar man'. Bij beiden is er echter een 'helder besef' van hun nood en schuld. Wat tekent Bunyan ook in het begin van "De Christinnereis" duidelijk het werk van Gods Geest. Ware schuldbeleving, roepen om genade, trekkende liefde, steunen op de beloften en een hartelijk buigen, dit zijn toch zaken die nooit gevonden kunnen worden buiten de levendmakende bediening van Christus. Het standpunt van dr. Baars, dat de poort 'symbool staat voor het begin van het gees-

telijke leven, voor de wedergeboorte', deel ik dan ook niet. Graag houd ik me in deze allegorie aan de betekenis die Bunyan zelf geeft en de schrijver overigens hierna ook volgt: De Poort is Christus. In en door Hem is het leven. Treffend schrijft dr. Baars in het vervolg over de mate van Christus-kennis: 'In de Enge Poort spreekt Christus vooral als profeet en blijft Zijn werk als Borg nog enigszins verhuld'. Heel passend trekt hij hierbij een lijn naar het mooie boekje van prof. G. Wisse over de ambtelijke bediening van Christus.

Gezegd mag worden dat de vertaling van "De Christinnereis" recht doet aan de oorspronkelijke uitgave en bovendien goed leesbaar is. De voetnoten zijn de moeite waard. Hier blijkt opnieuw de belezenheid en (ook talige) ervaring van de schrijver.

A.C.H. van Vuuren, Kootwijkerbroek

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Genemuiden, ds. A.T. Huijser te Sliedrecht.

AFSCHEID DS. MOENS VAN LISSE

Op woensdag 8 januari nam onze geliefde dominee Moens afscheid van onze gemeente. Na schriftlezing uit Psalm 84 en gebed memoreerde hij met welke tekst hij in juni 2015 intrede had gedaan: 'Toon ons Uw goedertierenheid, o HEERE, en geef ons Uw heil' (Ps. 85:8). De dominee sprak van de band die er ontstaan was, niet alleen in de gemeente, maar ook in de classis, rondom het Woord. Hij vroeg de aanwezigen of de Zonne der gerechtigheid voor hen persoonlijk nu was opgegaan. De tekst voor de preek was Numeri 6:24-26: 'De HEERE zegene u, en behoede u; De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig; De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede'. Ds. Moens stond stil bij: Wie deze zegen geeft, en waar deze zegen van spreekt.

De Heere beveelt Mozes om Aäron het volk te laten zegenen. Ieder persoonlijk. Het woordje 'u' komt zesmaal voor. De hogepriester kon de zegen het volk toewensen, maar alleen de Heere kan het geven en Hij wil dat ook vanwege het werk van Christus. In de tekstverzen komt het werk van een drieëinig God openbaar: In vers 24 het werk van God de Vader, vanuit het welbehagen en in het behoeden tegen de vijanden. In vers 25 het werk van de Zoon, Die zegenend ten hemel opvoer, en in vers 26 het werk van de Heilige Geest, Die het alles neemt uit Christus en een droefheid naar God werkt die een onberouwelijke bekering en vrede bij God bewerkt. 'Wat is het een wonder dat de Heere in vers 27 belooft de zegen te willen geven aan een hardnekkig volk. Hoe vaak heeft de Heere aan de deur van uw hart geklopt? Zoek de Heere en leef!'

Ds. Moens sprak woorden van dank aan gemeente, kerkenraad, kosten, organisten en allen die actief zijn binnen de gemeente. Ook richtte hij

dankwoorden aan de broeders in de classis en aan de predikanten Heijkamp en Vermeij, met wie een nauwe band was ontstaan. Tenslotte sprak ds. Moens zijn gezin toe en bedankte zijn vrouw voor haar onmisbare steun, ook in dagen dat het moeilijk was.

Nadat we Psalm 68:17 hadden gezongen, sprak ds. G. Heijkamp namens classis en particuliere synode woorden van dank en verbondenheid. Hij wenste ds. Moens de zegen uit Sion toe. Daarna sprak de voorzitter van de kerkenraad, B.J. Grisnich, ds. en mevrouw Moens toe. Hij bedankte ds. Moens hartelijk voor het woord dat hij in getrouweheid had mogen brengen en voor al het werk dat hij in de gemeente heeft mogen doen, en ook zijn vrouw voor haar meeleven met de gemeente. De gemeente zong ds. Moens staande toe Psalm 121:2 en 3.

Vervolgens legde ds. Moens voor de laatste maal als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente.

Kerkenraad Lisse

DOVENDIENST TE DORDRECHT

Op zaterdag 1 februari gaat ds. H.A. van Zetten voor in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden. Deze dienst wordt gehouden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente, Mauritsweg 286 te Dordrecht en begint om 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

Berichten

ZANGAVONDEN

Barneveld-Centrum - Kerk Geref. Gemeente, zat. 8 febr., 19.00 uur, psalmzangver. Ethan, kinderkoor Timótheüs, koor Zingt Gode lof, leiding ds. J. van Laar; collecte voor deputaatschap Bijzondere Noden.

Geldermalsen - Bethelkerk, Laan van Leeuwenstein, zat. 1 febr., 19.30 uur, psalmzangavond m.m.v. meisjeskoor Maria en bovenstemgroepen Bommelerwaard en Werkendam, leiding ds. P. Mulder; collecte voor Ontmoeting.

Nieuw-Beijerland - Kerk Geref. Gemeente, zat. 8 febr., 19.30 uur,

psalmzangavond, Pieter Heykoop, orgel, leiding ds. H.A. van Zetten; collecte voor ZGG.

'UURTJE VOOR DE KLAS'

Van 3 tot en met 7 februari kunnen geïnteresseerden ervaren hoe het is om les te geven tijdens 'Uurtje voor de klas'. Zowel voor scholieren als voor zij-instromers is dit de gelegenheid om enthousiast te worden

voor een baan in het onderwijs. Meer dan 100 reformatorische scholen doen mee. De werkgroep 'En dan ben je leraar' organiseert ook dit jaar een evenement om mensen te werven voor het reformatorisch onderwijs. De actie wordt gesteund door onder andere RMU, Driestar hogeschool, Hoornbeek College, KOC Diensten en de VGS. Meer informatie op: www.endanbenjeleraar.nl

JONGERENAVOND MIDDELHARNIS

Op zaterdag 8 februari wordt in de Sionkerk te Middelharnis een regionale jongerenavond gehouden. Ds. A. Verschuure houdt een lezing over: 'Het ware geloof en het leven op het erf van het genadeverbond'. Na de pauze vindt vragenbeantwoording plaats. De bijeenkomst begint om 20.00 uur (inloop 19.30 uur).

INFORMATIEAVOND OVER GEZINSHUIZEN

Het Platform Jeugdhulpverlening, waarin het deputaatschap DMZ participeert, komt graag in contact met (pleeg)ouders die zich willen oriënteren op het starten van een gezinshuis met een reformatorische identiteit. In samenwerking met enkele organisaties en ervaren gezinshuisouders houden we een informatieavond. Er is binnen onze achterban behoefte aan opvang voor kinderen en jongeren die voor kortere of langere periode niet meer thuis kunnen wonen en intensievere begeleiding behoeven in een kleinschalige voorziening. Uitbreiding van het aantal gezinshuizen is gewenst.

Datum: donderdag 26 maart; tijd: 19.30-22.00 uur; plaats: kerk Geref. Gemeente, Bergweg 26, Zeist. Belangstellenden uit de

reformatorische kerken worden hartelijk uitgenodigd. Graag vooraf aanmelden: werkgroepjeugdhulp@cbgg.nl, of tel. 06-11910855 / 06-23866869.

VAKANTIEWEKEN VOOR OUDEREN

Heeft u zin om in de zomer gezellig een week met een groep op vakantie te gaan? Dan ontmoeten wij u graag tijdens een van de Samen-uit-vakantieweken, georganiseerd door de Vrouwenbond van de Geref. Gemeenten.

Ouderen van 50+

Kenmerken: Alleenstaanden en echtparen die redelijk mobiel en zelfstandig in de zelfzorg zijn; volpension in een rustig hotel; bezinning rond Gods Woord; fietsen of wandelen in de natuur, er op uit met een bus; vier stafleden zorgen voor een afwisselende en gezellige week.

Vakantiebestemmingen:

Rijs - Hotel Gaasterland

25 juli-1 aug.: € 655,- 27 juli-1 aug.: € 535,-
eenpersoonkamertoeslag: € 40,-
haal- en brengservice: gratis.

Ede - De Bosrand

1-8 aug.: € 655,- 3-8 aug.: € 535,-
eenpersoonkamertoeslag: € 40,-

Epen - Inkelshoes

5-10 oktober: € 575,-
eenpersoonkamertoeslag: € 60,-
haal- en brengservice: € 60,-

Ouderen met zorgbehoefte

Kenmerken: Ouderen die (thuis)zorg nodig hebben; enkele keren per week Bijbelstudie; kerkdiensten op het oord; rustiger weekprogramma; meer stafleden die ook zorg verlenen.

Vakantiebestemming:

Wezep - IJsselvliedt

13-20 juni: € 750,-
eenpersoonkamertoeslag: € 50,-
Opgave/inlichtingen: mw. J.P. de Witte-Dorst, tel. 0113-581959 of 06-27104901, e-mail: cv50.deelnemersadministratie@vrouwenbondgergem.nl.
Meer informatie (en een inschrijfformulier) op: www.vakantiewekenvbagg.nl

OPROEP STAFLEDEN VOOR VAKANTIEWEKEN

De Commissie vakantieweken (CV) organiseert vakantieweken voor jongeren en ouderen met een lichamelijke, verstandelijke, meervoudige of gedragsbeperking. We zijn op zoek naar stafleden:

- Voor vrouwen met een verstandelijke beperking van 8-15 augustus in Vierhouten.
- Voor mannen met een verstandelijke beperking van 24-31 juli in Beekbergen.
- Voor mannen met een verstandelijke beperking (hoog niveau) van 31 juli-7 augustus in Noordeloos.

Prinses Beatrix 82 jaar

Op vrijdag 31 januari mag hare koninklijke hoogheid prinses Beatrix haar 82ste verjaardag vieren. Namens de lezers van De Saambinder, het kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten, willen we onze geliefde oudvorstin hiermee hartelijk feliciteren. We wensen haar toe wat haar zoon, koning Willem-Alexander, zei tot het Nederlandse volk in zijn toespraak op Eerste Kerstdag: 'Geluk komt plotseling als een geschenk uit de hemel'. Waarbij we deze wens graag willen zien in het licht van de onuitsprekelijke Gave, Die uit de hemel gekomen is, om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. 'De HEERE zegene u uit Sion, Hij Die de hemel en de aarde gemaakt heeft'.

De redactie

- Voor jongeren met een lichamelijke beperking van 15-22 augustus in Lemele.
- Voor gasten met een meervoudige beperking van 11-18 juli in Lemele (twee weken).
- Voor jongeren met een gedragsbeperking van 31 juli-7 augustus in Vorden.
- Voor jongeren met een gedragsbeperking van 17-24 juli in Rouveen.
- Voor jongeren met een gedragsbeperking (1:1-begeleiding) van 7-14 augustus in Rouveen.
- Voor jongeren met een gedragsbeperking van 24-31 juli in Mander.
(Voor de laatste vier weken wordt affiniteit met de doelgroep gevraagd).

Wil(t) u/jij tijd vrijmaken om onze gasten met een beperking een fijne vakantie te bieden? Ga mee en ervaar hoe bijzonder deze weken zullen zijn, waarin Gods Woord centraal staat!
Informatie en aanmelden:
www.vakantiewekenvbagg.nl

“

**ONS HART KAN MET
BEZEMEN GEKEERD ZIJN EN
VERSIERD, MAAR HET BLIJFT
HET PALEIS VAN DE DUIVEL.
NODIG IS DAT ONS HART
GEWASSEN WORDT DOOR
CHRISTUS.**

MATTHEW HENRY

Kerkdiensten

ZONDAG 2 FEBRUARI 2020

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Alblasserdam 9.30 uur ds. W.J. Karels en 16.30 uur (H.D.) ds. C. Sonneveld; Amsterdam 10.00 en 15.30 uur stud. J. Beens; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Barendrecht 19.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 19.00 uur ds. M.H. Schot; Berkenwoude 10.00 en 19.00 uur stud. L. van der Kuijl; Bodegraven 10.00 uur ds. W. Silfhout en 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 19.00 uur ds. W. Silfhout; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Deventer 19.00 uur ds. B. Labee; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. W.A. Zondag; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Eindhoven 10.00 (H.A.) en 15.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enter 14.30 uur ds. S.W. Janse; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 15.00 uur stud. L. van der Kuijl; 's-Gravenzande 19.00 uur ds. G.J. Baan; Haamstede 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. J. de Kok; Hardinxveld-Giessendam 9.30 uur ds. C. Sonneveld en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M.H. Schot; Hilversum 16.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Hoedekenskerke 10.00 en 14.30 uur stud. P.J. de Raaf; Hoofddorp 16.00 uur ds. W. Silfhout; Hoogvliet 14.30 uur ds. W.A. Zondag; Houten 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Kampen 9.30 uur ds. D.W. Tuinier en 15.30 uur stud. P.C. Vlot; Kamperland 14.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Katwijk aan Zee 18.00 uur stud. J. Beens; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 18.00 uur ds. S. Maljaars; Kruiningen 14.00 uur ds. C. van

Krimpen; Leerdam 15.00 uur ds. H.J. Agteresch; Lelystad 9.30 uur stud. P.C. Vlot en 15.30 uur ds. D.W. Tuinier; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Marknesse 15.00 uur ds. J.B. Huisman; Meeuwen 19.00 uur ds. L. Blok; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 15.30 uur ds. A.J. de Waard; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; Mijdrecht 19.00 uur ds. W. Harinck; Moerkapelle 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 16.00 uur ds. W. Visscher; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. C. Harinck en 15.30 uur ds. G. Pater; Nieuwe-Tonge 14.30 uur ds. K. Boeder; Nijkerk 9.30 uur ds. J.J. van Eckeveld en 18.30 uur stud. P.C. Vlot; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur (H.D.) ds. A. Schot; Oostburg 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Oosterend 10.00 uur ds. A. Vermeij; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Oostkapelle 9.30 en 16.00 uur ds. M. Karens; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Poederoijen 14.30 uur ds. P. Mulder; Poortugaal 15.00 uur ds. H. van der Heiden; Puttershoek 10.00 en 17.30 uur ds. H. van der Heiden; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. J. Driessen; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 18.30 uur stud. P.J. de Raaf; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. J.W. Verweij; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Sint Annaland 14.30 uur ds. M. Blok; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 18.30 uur ds. M. Joosse; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. E. Bakker; Stolk 19.00 uur ds. A. Verschuure; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 uur ds. C. van Ruitenburg en 14.30 uur (H.D.) ds. A. Schreuder; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Utrecht 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. B. Labee; Waarde 14.00 uur ds. D. de Wit

en 18.00 uur ds. C. Harinck; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Wierden 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Woerden 18.30 uur ds. J.J. van Eckeveld; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W. Visscher; Zoetermeer 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 19.00 uur ds. A. Schot.

DINSDAG 4 FEBRUARI 2020

Ede 19.30 uur (GBS-dienst) ds. M. Joosse; Poortugaal 19.30 uur ds. D. de Wit; Uddel 19.30 uur ds. B.J. van Boven.

WOENSDAG 5 FEBRUARI 2020

Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 19.30 uur ds. A. Schreuder; Borssele 19.30 uur (tijdrede) ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gouda 19.30 uur (GBS-dienst) ds. A. Verschuure; Hoofddorp 19.45 uur ds. J. Schipper; Leerdam 19.30 uur ds. J.B. Huisman; Meeuwen 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Nunspeet 19.30 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Oppendoorn 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Oud-Beijerland 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Oude-Tonge 19.30 uur ds. W.A. Zondag; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Soest 19.30 uur ds. A.T.

**WANNEER U MÉÉR VAN
UW EIGEN VUILHEID ZIET
EN MEER VERNEDERD
WORDT ONDER HET GEVOEL
VAN DE BOOSHEID VAN UW
HART, IS DIT EEN TEKEN DAT
GODS LICHT OVER U
IS OPGEGAAN.**

THOMAS BOSTON

Huijser; Veenendaal 19.30 uur ds. B. Labee;
Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. G. Pater; Zwolle
19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld.

DONDERDAG 6 FEBRUARI 2020

Aalburg 19.30 uur ds. C. Hogchem;
Alblasserdam 19.30 uur ds. C. Sonneveld;
Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45
uur ds. A. Verschuure; Dinteloord 19.30 uur
ds. M. Karens; 's-Gravenzande 19.45 uur ds.
E. Bakker; Hoogvliet 19.45 uur ds. A. Schot;
Melissant 19.30 uur ds. L. Blok; Nieuwer ter

Aa 19.30 uur ds. G. van Manen; Nisse 19.30 uur
ds. J.M.D. de Heer; Rilland-Bath 19.30 uur ds.
G.J. Baan.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 2 FEBRUARI 2020

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar)
10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam
(Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J.
Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en
15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden
(Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur evang.

S. de Visser en 16.00 uur leesdienst; Tilburg
(Offenbachstraat 105) 11.00 en 18.30 uur evang.
H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde
toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

11e BETUWSE MANNENZANG
Grote of St. Maartenskerk in Tiel
D.V. vrijdag 7 februari 2020, 19:30 uur
Niet-ritmische psalmzang met
bovenstem, orgel en trompetten!
Toegang uitsluitend mannen
Info: www.betuwsebovenstemgroep.nl

Begravenisonderneming
Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
030 692 42 58
06 573 156 89
info@begravenisondernemingtreur.nl
www.begravenisondernemingtreur.nl

Boekhandel
De ZONNEBLOEM
Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Family Lodges
Uw vakantie in een compleet ingerichte
LODGETENT (5 tot 7 pers.)
Direct aan het Lago-Maggiore in Italië.
Info: 055 7507930 www.familylodges.nl

Te huur in 's-Gravenpolder
HOEKWONING MET GARAGE
5 slaapkamers, met vernieuwde keuken,
badkamer en toilet. Perceel 235 m2,
inhoud 316 m3. Ligusterstraat 10.
Voor meer informatie en/of afspraak
voor bezichtiging: 06-39539367.

CAMPING EN CHALET PARK
"DE VERBORGEN HOEK"
Kom kamperen in FRIESLAND of huur
CHALET of compleet ingerichte
LODGETENT bij de FRIESE MEREN
www.deverborgenhoek.nl 0514-602065

**VRIJSTAANDE WONING rand
BARNEVELD** van 7 t/m 21 aug. TE HUUR,
dichtbij centrum/station evt. met
zwembad. Info: 06-30013157

ORGELBOUW ADVIES COMMISSIE

een betrouwbare partner!
■ NIEUWBOUW
■ RESTAURATIE
■ OVERPLAATSING
■ ONDERHOUD
Voor meer informatie:
Dhr. H. den Hollander
T (010) 435 44 35
E h.den.hollander@kliksafe.nl
ook voor
akoestische
vraagstukken

VERENIGING ORGANISTEN GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Laatste preken van JC Philpot 1 €12,50
William Gadsby - preken €12,50 per deel
Preken van John Kershaw €19,50 per deel
078-6933783 hetbraambos.nl

Te huur: 2-3 pers. vakantiehuisje,
Valkseweg 8 te Barneveld.
Tel. 0342-412663.

Woudenberg/Scherpenzeel. Te huur op
mini-camping "Klein Oudenhorst":
10-persoons vakantiehuisje (rolstoel-
toegankelijk), sta-caravans en kampeer-
plaatsen. Tel: 0640023232
www.kleinoudenhorst.nl

HKS-Mediation, voor goed gesprek,
als je er samen niet meer uitkomt,
in je huwelijk, kerk of school.
www.hksmediation.nl

15/16 dagen India-Nepal
24/25 apr - 9 mei €2295,- olv Els de Jonge.
Info avond 14 feb in Gouda, app of bel:
06-49498553

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

Nog enkele plaatsen ISRAELREIZEN
DV 2-6 maart, 23-27 maart en 4-9 mei
€ 495,- Jeruzalem, Galilea, Dode Zee.
ZION REIZEN. Tel. 06-20857531.

MOOIE COLLECTIE ORGELS
VAN DIVERSE MERKEN
RUIME ERVARING IN
ZAAL- EN KERKORGELS

VERTROUWDE
KLANKEN...

Stolk Orgels

NIUWERKERK AAN DEN IJSEL KRABBENDIJKE
VRIJHEIDSLAAN 55 OOSTPOLDERWEG 15
2912 EA NIEUWERKERK A/D IJSEL 4413 NN KRABBENDIJKE
TEL. 0180 31 56 52 | WWW.STOLKORGELS.NL

Voorfischeweg 15a
2771 MA Boskoop
harkesbegraffenissen.nl
0172 - 21 21 22

**WIJ VERZORGEN ALLEEN
BEGRAFFENISSEN**

OOSTENRIJK - Nieuw park!

Bergen en water in zonnige deel Alpen,
kerkdiensten, activiteitenteam.
Ervaar de uitstekende sfeer.
Safarilodges en stacaravans.
Hoogseiz. v.a. slechts 495,- p.wk.
055 3030083 | **es-vakanties.nl**

Te huur tussenwoning in Kesteren.

Van maart tot augustus.
Meer info contact: 06-10265400

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

ELEKTROTECHNISCH INSTALLATIEBEDRIJF

BEYER

Elektro

Beveiliging

Duurzaam

Elektromonteur gezocht:
beyerininstallatie.nl/vacatures

Ferrarilaan 6a, Oud-Beijerland
0186-69 30 99

Te huur: woonruimte voor 1 persoon.

Eigen keuken en ingang, nabij centrum
Barneveld. Tel. 06 24 99 61 96.

Een **nieuwe** vloer? Uw **oude** vloer schuren?

Wij komen met vloerstalen bij u thuis.
Eerlijk advies & u betaalt nooit teveel.
DE VLOERENKONING.NL 06-19557166

Driestar hogeschool
Driestar educatief

#datisdriestar

**JE KUNT ER ALS LEERKRACHT ZIJN
VOOR ALLE KINDEREN**

Thijmar Kolk, student pabo

**OPEN DAG
15 FEBRUARI**

- pabo
- pedagogiek
- leraar voortgezet onderwijs
- AD-opleiding Pedagogisch Educatief Professional
- masters

www.driestar-hogeschool.nl

**...wie kinderen
ziet zoals ze zijn.**

Speciaal voor jou hebben we de
volgende vacatures:

Barneveld
Leerkracht (V)SO ZML
Leerkracht S(B)O
Leerkracht JRK

Ochten
Leerkracht S(B)O
Vakleerkracht bewegingsonderwijs
Onderwijsassistente S(B)O

Solliciteer via
www.werkenbijrehoboth.nl

De Verrassing
Bungalowpark

**Welkom
terug op
ons park!**

**Al 60 jaar
verrassend op Texel!**

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Waarom Paul Roescher?
Wij geven u twaalf redenen! **4**

**Meer dan 40
jaar ervaring!**

Tegel: enorm formaat / kleine prijs! 80x80
cm, verkrijgbaar in vijf kleuren. Van 89,95 voor
39,95 p/m²

Kraakprijs!
39,95
p/m²

PAUL ROESCHER
KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD

Totaal 17500 m² in Rijssen en Apeldoorn
Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

www.derooboeken.nl
**Vanaf NU al uw bestellingen
GRATIS verzonden (binnen Ned.)**

**Reformatorische
Psychologenpraktijk
Nederland**

Reformatorische Psychologenpraktijk Nederland
biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding
en psychologisch onderzoek aan volwassenen,
jongeren en kinderen met psychosociale en
psychologische vragen en problemen.

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasserdam
078 - 69 32 808 of info@rpnederland.nl
Bezoek onze website voor meer informatie,
de tarieven en aanmelding.
www.rpnederland.nl

Identiteitsbewust • Persoonlijk • Vertrouwelij • Doelgericht

ANDANTE
-orgelcentrum-

Uw dealer van
**Johannus
Monarke
Content
Domus
Viscount
Mixtuur**
(Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavier)
* Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
* Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

HULP NA EEN ongeval

Bent u slachtoffer van een
ongeval? Heeft u hierdoor
schade? DB Letselschade
kan u geheel kosteloos
begeleiden bij het verhalen
van uw schade.

db-letselschade.nl
0252-701108

db LETSELSCHADE

**begrafenisverzorging
Den Hollander**

- Alleen begravenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u
gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

🏠 Mozartlaan 13
3131ES Vlaardingen
☎ 010 - 460 05 09
✉ info@denh.nl
🌐 www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Colofon

de Saambinder *Bewuste keuze*

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

**Aanlevertijd van kerknieuws en berich-
ten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.**

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
vóór de week van verschijning aange-
leverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De
Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
* afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden bijdragen, kerknieuws, berich-
ten en advertenties zonder overleg aan te
passen, in te korten of zonder opgave van
reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele
aansprakelijkheid betreffende de inhoud
van de advertenties en de (recensies van
de) aangekondigde boeken.

ELSKE WAARHEEN?

'GA JIJ MEE BUITEN SPELEN?' TESSA HEEFT NET ZULKE DONKERE OGEN ALS HAAR MOEDER. OOK HIERIN HEEFT VADER GELIJK: EEN LEUK MEISJE.

Elske zegt: 'Straks', en gaat op de bank zitten. Tessa wordt een beetje boos en zegt bazig: 'Ik wil nu'. Vader geeft Elske een knipoog en zegt tegen Tessa: 'Vooruit kleine baas, jij hebt niks te willen. Ga maar even op het balkon spelen. Straks komt Elske wel bij je kijken!'

Maar Tessa blijft in de kamer. Ze gaat bij Elske op de bank zitten en begint op te noemen: 'Ik heb een iets van oma gekrijgd en een pop en een beer en een pluto!'

'Wat een kwebbel, hè?' lacht vader tegen Elske. 'Net m'n dochter!'

Marja komt binnen met de thee en als Tessa weer begint te zeuren, zegt ze: 'Toe Tessa, ga spelen. Zo, Elske, vertel eens, in welke klas zit je? Ik weet wel het een en ander, maar over school hebben we het nog niet gehad.'

'Ik zit in groep acht en na de vakantie ga ik naar het VMBO!'

'Ben je niet zo'n leerpier?' 'En of Elske een leerpier is. Ze hoort echt bij de studiebollen. Volgens de test kan ze wel naar de havo', vertelt vader trots.

'Die test kan wel zeggen dat ik naar de universiteit kan. Nee hoor, ik vind VMBO leuk, want ik wil kraamverzorgster worden, of oude mensen helpen, dat vind ik ook leuk.'

'Dan kan ik nog gemak van jou hebben. Ik voel me nog geen oude vrouw, maar ik heb een hekel aan het huishouden. Je mag het van mij overnemen, hoor Els!'

'Toen we samen waren, heeft Elske altijd veel gedaan', zegt vader. 'Als ze nog eens een man krijgt, krijgt die een goeie vrouw.'

Protesteer!

'Ik merk dat grenzen verschuiven. Christelijke jongeren doen dingen die ze eerst niet deden. Drinkfeestjes, hardcore luisteren, seks vóór het trouwen. Is dat normaal?' (studente, 18 jaar)

Ben je gedoopt in een Gereformeerde Gemeente? Protestantse kerken bestaan al sinds 1517. Je hoort Bijbelse preken over de dood in Adam en het leven in Christus. 'Het valt wel mee?' Geloof de mooie praatjes van de duivel nooit, blijf eerlijk. Je sterft maar één keer en met een braaf leven kom je er niet. In de Rooms-Katholieke Kerk zag Luther veel misstanden. Hij protesteerde scherp tegen de paus, aflaatbrieven, kloosters en monniken. 'Terug naar de Bijbel, vertel de waarheid!' Een echte protestant.

Zijn jouw grenzen ook ongemerkt aan het opschuiven? Dan is het tijd voor protesteren en reformeren. Zeker, de Heere kan je van verslaving bevrijden en uit genade bekering geven. Zulke mensen gaan de zonde haten en verlaten. Wat bitter wordt de zonde, je vlucht er van weg. Je weet dat God dronken zijn, goddeloze muziek en seks vóór de trouwdag verbiedt. Alleen in Zijn kracht kun je ertegen strijden en overwinnen. Ook tegen zonden die niemand weet dan jij alleen. Die onreine gedachten, die verkeerde begeerten.

Protesten genoeg in de wereld, ver weg en dichtbij, vind je ook niet? Vroeger de 80-jarige oorlog tegen Spanje. Later revoluties in heel Europa. Nu opstanden in Parijs, Hongkong, Afrika, Iran, overal. Boerenprotesten in Nederland, klimaatzorgen wereldwijd. Stil protest tegen abortus. Geen dag gaat voorbij of ergens gaan er duizenden mensen de straat op. Vaak om begrijpelijke redenen...

Meedoen met protesten? Blijf liever dicht bij huis. 'Stel je hart op je wegen'. Begin met protesteren tegen het kwaad in je eigen hart. Wat betekent de doop ook alweer? De oude natuur doden en in een nieuw godzalig leven wandelen. Begin vandaag.

Protestanten, protesteer!

Ds. Labee over:

Gezangen en onze eredienst

Waarom is er een sterke weerstand tegen gezangen in onze eredienst?

Geschiedenis

Inderdaad is er (hopelijk!) een sterke weerstand tegen gezangen in onze eredienst. Dat is overigens al eeuwen in Gods K(k)erk zo geweest. De grote reformator, J. Calvijn (1509-1564) wenste in de kerk niets te doen wat niet uitdrukkelijk in Gods Woord was voorgeschreven. Daarom wilde hij in de eredienst alleen dat liedboek gebruiken dat de Heere Zelf aan Zijn Kerk heeft gegeven. Buiten de psalmen liet Calvijn alleen de wet, de geloofsbelijdenis en de lofzang van Simeon zingen. J. Knox (± 1514-1578), de hervormer van Schotland, is zijn geestelijke leermeester gevolgd in het inzicht dat de Psalmen *het liedboek van de kerk* zijn. De Schotse praktijk was nog strikter dan die van Calvijn en dan de Nederlandse. Men zong uitsluitend de 150 psalmen. Daarbij moet nog worden opgemerkt dat de Schotse berijming dichter bij de Hebreeuwse brontekst blijft dan zowel de berijming van Datheen als die van 1773. Onze Dordtse Synode (1618-1619) bepaalde in de kerkorde: 'In de kerken zullen alléén gezongen worden de 150 psalmen Davids, de Tien Geboden, het Gebed des Heeren, de Artikelen des Geloofs en de Lofzangen van Maria, Zacharias en Simeon. Het gezang "O God, Die onze Vader zijt..." enz. wordt in de vrijheid der kerken gelaten, dat ze hetzelfde gebruiken of niet, zoals zij goedvinden. De rest van de gezangen zal men uit de kerken weren en zo er misschien enige alrede in de kerken zijn ingevoerd, zullen die op de gevoeligste wijze daaruit verdreven worden' (artikel 69).

Geïnspireerd

Er zijn daarnaast ook tegen veel gezangen grote bezwaren in te brengen. Zonder volledig te zijn, noemen we er twee: in tegenstelling tot de psalmen staat niet God en Zijn soevereiniteit centraal, maar de mens. Er wordt vaak en uitbundig over geloofsvreugde en geloofsblijdschap gezongen, maar niet over de strijd en aanvechting van Gods kinderen. We vrezen dat er via de gezangen een theologie en geloofsbeleving de kerk binnenkomt die haaks staat op de gereformeerde leer. Dan hebben we het nog niet over de muziekwijzen waarop meerdere, eigentijdse gezangen gezongen worden. Zeker, zij liggen 'goed in het gehoor' en op 'sing-ins', met wat opzwepende lichteffecten en muziekinstrumenten, raakt het jongeren zeker. Maar zij staan zo haaks op het diepe besef van Gods majesteit en heerlijkheid.

Sommigen hebben de kortzichtige opmerking gemaakt dat de Naam Jezus niet in de psalmen voorkomt. Wat bedoelen ze toch? Is Hij niet in eigen Persoon in de psalmen aanwezig? Zijn de psalmen niet vol van Hem?

Verder heeft één van onze predikanten eens gezegd: 'De psalmen zijn geïnspireerd. Geestelijke liederen op z'n best geïllumineerd'. Een andere theoloog schreef: 'Kunnen mensen die niet door de Heilige Geest geïnspireerd zijn het beter doen dan Hij het door middel van de psalmisten toen heeft gedaan? Getuigt het feit dat het boek der Psalmen is afgesloten er niet van dat dit boek nooit overtroffen kan worden of aan de kant geschoven mag worden? (...). Als we nu toch het boek van de Psalmen uit Gods eigen hand hebben ontvangen en als dit boek toch compleet is (...), wat hebben wij dan eigenlijk meer nodig? Wat van die dingen die God met en in Zijn Kerk doet, hetzij individueel of collectief, wordt er niet in bezongen? Welke geestelijke ervaring, van de zucht uit de diepste aanvechting en het diepste gevoel van hulpeloosheid tot de hoogst denkbare vorm van overwinnende vreugde, vinden we er niet in verwoord?'

In Gods huis beperken we ons dus tot de psalmen die de Heere ons gaf. Dat mag ook best bedacht worden op de preekstoel en op de orgelbank. Natuurlijk zijn er mooie citaten van vertrouwde dichters buiten de psalmen en prachtige, verantwoord geestelijke liederen. Maar de spits moet liggen bij de woorden die de Heere ons Zelf gaf. En zullen we dat ook maar laten wegen buiten de eredienst?

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.